

Aan Gemeenteraad Gouda
Per e-mail griffie@gouda.nl

Etten-Leur, 11 september 2023

Geachte raadsleden,

Woensdag 6 september jl heb ik u mijn visie mogen aanreiken met betrekking tot de problemen binnen de jeugdzorg, een visie die landelijk is maar ook zeker in uw regio speelt. Naar aanleiding van mijn inbreng kreeg ik vanuit uw raad de vraag hoe het kan dat het zo slecht gaat bij de Gecertificeerde Instellingen terwijl men toch gecertificeerd is. Hoe zit het dan met die certificering?

Mijn antwoord schokte velen. En terecht want het schokte ook mij toen ik hier onderzoek naar deed. Om wille van de tijd heb ik u op 6 september een kort en beknopt antwoord gegeven. Maar ik voel de noodzaak de achtergronden, de procedure en de werkwijze van de certificering nader aan u toe te lichten.

Het Keurmerk Instituut

De organisatie die de certificering namens de overheid toekent is het Keurmerk Instituut(KI). Het KI was een bestaande organisatie die verantwoordelijk is voor het afgeven van keurmerken voor speeltoestellen, de toestellen die bijvoorbeeld ook in de speeltuinen of op de pleintjes staan in uw gemeente. Sinds 2015 is het KI ook verantwoordelijk voor de certificering van de jeugdbeschermingsinstellingen. De jeugdwet die in 2015 is ingegaan schrijft immers voor dat een jeugdbeschermingsinstelling gecertificeerd moet zijn. Op basis van de wet had bijvoorbeeld ook de BOVAG ingeschakeld kunnen worden om de GI's te certificeren.

Het KI is een klein commercieel bureau. Bestaande uit een directeur aandeelhouder en wat ondersteunend administratief personeel. De logica van de inzet van het KI ontgaat mij volledig. Net zo min als dat op enigerlei wijze duidelijk is waarom het KI de beste partij hiervoor is. Nergens wordt duidelijk of het KI wel de inhoudelijke expertise heeft om deze taak te vervullen. Jeugdbescherming is een dienst en het keuren van een dienst is iets anders dan het goed- of afkeuren van een product op technische gebreken of veiligheid.

Alle jeugdbeschermingsinstellingen hebben in 2015 hun certificering 'gekregen'. Het certificaat kent geen einddatum en verloopt dus feitelijk ook nooit. De gedachte dat een certificaat voor 3 jaar is afgegeven en men daarna opnieuw gecertificeerd moet worden klopt dus niet. Dat betekent dat een GI tot het oneindige gecertificeerd is en blijft. Wel zijn er jaarlijks kleine audits en één keer per drie jaar een uitgebreidere audit. Deze audits worden afgenomen door ingehuurde ZZP-ers. Wie deze mensen zijn en welke vakkennis ze meenemen over de jeugdzorg is onbekend. Als auditers tot de conclusie komen dat een audit niet behaald wordt neemt de directeur hier de zaak over en bepaalt zelfstandig en alleen het vervolgtraject. Hij voert zelf de verbetergesprekken en de vervolgaudits.

Er is slechts eenmaal een beëindigingscertificaat afgegeven, waarover later meer, maar verder hebben alle GI telkens alle audits doorstaan.

Veel geheimen

De voorwaarden voor de certificering alsmede de uitkomsten van de audits zijn geheim. Ook de verbetergesprekken die gevoerd worden als een audit niet behaald is en de daaruit voortvloeiende

verbeterplannen zijn geheim. De sector heeft deze geheimhouding afgedwongen bij het KI. Dat betekent dus dat niemand, behalve de betrokken organisatie zelf, inzicht krijgt in de uitkomsten van de audits. De partijen hebben aldus het KI afgedwongen dat ook gemeenten, de inspecties en zelfs het ministerie geen inzage mogen hebben in de uitkomsten van de audits. Hierdoor is het voor opdrachtgevers en toezichthouders onmogelijk om inzicht te krijgen in het functioneren van de gecertificeerde instellingen. Wel weet ik dat sommige GI's verslagen maken van de audits en deze aan de gemeenten presenteren, echter in hoeverre deze verslagen overeenkomen met de werkelijkheid is een groot vraagteken. Ik verwijs hiervoor graag naar het patroon dat GI's en jeugdzorginstellingen vaker rapportages over hun organisatie positiever voorstellen dan ze daadwerkelijk zijn.

De keuze voor het KI lijkt te zijn ingegeven omdat deze meeding in het verzoek tot geheimhouding.

Achtergrondgesprekken

Op basis van eerder gehouden achtergrondgesprekken met gemeenten, inkooporganisaties, betrokken inspecties en ministeries maar ook met de directeur van het KI is mij wel iets meer duidelijk geworden over wat de audits inhouden en hoe ze plaatsvinden.

De basis van de audits gaat er om of men de richtlijnen en protocollen op orde heeft. Of deze goed op papier staan en of deze makkelijk voor alle medewerkers te vinden zijn. Of zoals een adviseur van een inkoopregio eens tegen mij zei: "Ze beoordelen feitelijk alleen of ergens op de server een file te vinden is waar alle richtlijnen en protocollen op staan, of dat de meest actuele zijn en vervolgens of de file voor iedereen toegankelijk is." De audits zijn dus slechts een controle of men de papieren op orde heeft.

Op basis van de achtergrondgesprekken is ook af te leiden dat de auditoren inzage vragen in een beperkt aantal dossiers. De GI bepaalt welke dossiers en levert deze aan. Dit betreft geen inhoudelijke toetsing, daar is het KI immers niet bevoegd toe, maar puur of de dossiers wel of niet voldoen aan de papieren richtlijnen. Omdat er geen inhoudelijke toetsing plaats kan en mag vinden (AVG) wordt er alleen globaal bekeken of het dossier aan alle voorwaarden voldoet. Diverse vertrouwelijke gesprekken met jeugdbeschermers leveren mij een beeld op dat de dossiers die gebruikt worden vaak volledig opgeschoond worden voor de audit. Dit opschonen betekent vaak het opzetten van een schaduw dossier waaruit bijvoorbeeld alle klachten en negatieve opmerkingen van ouders gewist zijn, datum aangepast aan de wettelijke termijnen etc. Op basis van deze schaduw dossiers wordt dus mede bepaald of men aan de certificeringseisen voldoet. Het is daarbij verbazingwekkend dat uit de audits kan worden afgeleid dat de GI's de zaken op orde hebben terwijl de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in juli 2022 vaststelt dat 100% van de UHP dossiers niet voldoet aan de voorwaarden. De vraag is dan ook over het KI wel op de juiste punten toetst. Ik heb vernomen dat meerder journalisten hier vragen over gesteld hebben aan het KI maar er geen antwoorden op zijn gekomen.

Eenzijdige toetsing

Ouders worden niet gesproken door het KI. Het KI stelt in gesprekken dat ouders hun klachten ook bij hen kunnen aanleveren maar hoe is niet duidelijk. De ervaring van enkele ouders die dat hebben gedaan is dat ze geen reactie krijgen. Wel stelt men de cliëntenraad te betrekken, echter in de meeste gevallen zitten er in de cliëntenraad geen cliënten maar "deskundigen" die door het bestuur of medewerkers geworven zijn voor deze functie. De ervaring leert dat kritische ouders geweerd worden uit de cliëntenraden.

Doordat ouders en jongeren niet gesproken worden ontstaat er een eenzijdig beeld in de audits. Dezelfde eenzijdigheid die de sector ouders en media verwijt als er zaken naar buiten komen speelt ook een rol als het gaat om de certificering van de instellingen.

Beëindigingscertificaat

Binnen het pallet aan mogelijkheden zijn er slechts 3 certificaten:

1. Het tijdelijke certificaat
2. Het definitieve certificaat
3. Het beëindigingscertificaat

Het tijdelijke certificaat is bij de aanvang van het systeem afgegeven aan Jeugdbescherming Brabant en Het Leger des Heils. Alle andere GI's hebben bij mijn weten direct in 2015 het volledige certificaat gekregen. Het tijdelijke certificaat werd afgegeven voor de duur van 2 jaar en had te maken dat beide organisaties bij de aanvang nog onder verscherpt toezicht stonden van de Inspectie.

Na het opheffen van dit toezicht hebben beide organisaties een definitief certificaat gekregen.

Het tijdelijke certificaat wordt ook afgegeven aan nieuwe partijen die zich op de markt melden.

Het beëindigingscertificaat is sinds de invoering van dit systeem in 2015 slechts 1 keer afgegeven. Het betreft in dit geval de jeugdbeschermingsinstelling Briedis die opereerde in met name de gebieden van Jeugdbescherming west, Intervence, tegenwoordig ook een JBW gebied, en de gemeenten rondom Hilversum. Dit beëindigingscertificaat is afgegeven op aanwijzing van toenmalig minister voor rechtsbescherming Dekker op basis van één gerechtelijke uitspraak waarin werd gesteld dat de GI er een puinhoop van gemaakt had in een dossier. Dat Briedis de operationele en financiële organisatie niet op orde had moet zeker erkend worden, echter Briedis realiseerde met een vernieuwde aanpak op het gebied van complexe scheidingen wel inhoudelijke resultaten. Met deze resultaten was men een concurrent voor de andere GI's op de grootste omzetmaker en groeimarkt: de complexe Scheiding.

Briedis was een organisatie die was ontstaan uit een aantal oud medewerkers van JBW die uit onvrede voor zichzelf zijn begonnen. Vanaf het eerste moment heeft JBW er alles aangedaan om Briedis in een negatief daglicht te plaatsen. Het is daarbij opvallend dat de eerder aangehaalde gerechtelijke uitspraak nog op dezelfde dag van de uitspraak is gepubliceerd door de rechtbank, terwijl maar slechts 4% van de familierechtuitspraken gepubliceerd wordt, en de publicatie soms enkele dagen tot vaak enkele weken op zich laat wachten. Het was de jurist van JBW die de uitspraak groot naar buiten bracht. Opvallend is dat zowel de minister als de inspecties binnen een dag al aandrongen op het beëindigen van het certificaat. Meerdere vertrouwelijke gesprekken rondom het omvallen van Briedis geven een beeld dat de belangen van andere GI's een grote rol hebben gespeeld in het afgeven van het beëindigingscertificaat aan Briedis.

Conclusie

De gedachte dat een certificering iets zegt over de kwaliteit moeten we loslaten. Wereldwijd, en dus ook in Nederland, zien we dat iedereen een keurmerk kan opzetten zonder dat deze onafhankelijk is en dus onafhankelijk getoetst wordt. Als u een gemiddelde supermarkt inloopt schreeuwen de verschillende keurmerken u toe zonder dat u weet wat ze betekenen en waar ze voor staan.

Dit geldt ook voor de certificeringen van de jeugdbeschermingsinstellingen: u noch ik weten waar ze

echt voor staan, op welke voorwaarden ze zijn afgegeven, hoe de tests zijn verlopen, of deze eerlijk zijn geweest en waar men wel of niet aan voldoet. Maar ook is niet bekend of he het KI wel de juiste kennis bezit om deze organisaties te toetsen. Ook is het discutabel dat het KI instemt met de wens/eis van de sector om geheimhouding van alles wat met de certificering te maken heeft. Het keurmerk binnen de jeugdbescherming is daarmee het zoveelste bewijs van slagers die hun eigen vlees willen keuren.

Daarnaast is het onacceptabel dat er geen enkele vorm van transparantie bestaat over de certificering als je beseft dat het gaat om organisaties die bezig zijn met het welzijn van kinderen. Het is kenmerkend voor een sector die nergens openheid over wil geven en er alles aan doet om alles geheim te houden.

De gedachte dat de door u gecontracteerde GI's partijen zijn die hun zaken op orde hebben omdat ze gecertificeerd zijn moet u dan ook loslaten. Het is raadzaam om zelf de randvoorwaarden te bepalen waaraan de door u in te zetten GI's moet voldoen zonder uit te gaan van de bestaande certificering. En dan te kijken of de GI's nog altijd voldoen aan de wensen die u als raad heeft. Het zou raadzaam zijn om via uw eigen landelijke partijen maar ook via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten volledige transparantie te eisen van zowel het KI als de GI's.

Ik hoop u hiermee de nodige extra achtergrond informatie te hebben gegeven naar aanleiding van een van de vragen die mij gesteld werden. Indien er verdere vragen zijn ben ik beschikbaar voor nadere toelichting.

Omdat deze vraag ook voor andere gemeenten van belang is zal deze brief ook via mijn media kanalen verspreid worden.

Met vriendelijke groet,

Krijn ten Hove

